

Nr 271.

Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen rörande nytt avtal mellan Sveriges utsädesförening och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget; given Stockholms slott den 14 mars 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed för det i bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag omförmälda ändamål till riksdagen överlämna samma protokollsutdrag.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

J. B. Johansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Johansson anför:

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln punkt 76, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Sveriges utsädesförening för budgetåret 1930/1931 anvisa sammanlagt 244,700 kronor. Anslag till föreningen har med växlande belopp av riksdagen årligen beviljats från och med år 1905. Beloppet har plögit bestämmas till skillnaden mellan föreningens utgifter och inkomster, sådana dessa beräknats efter granskning av

föreningens förslag till inkomst- och utgiftsstat för det stundande budgetåret. Föreningens största inkomst har utgjorts av den ersättning, som Allmänna svenska utsädesaktiebolaget till föreningen utgivit enligt avtal mellan föreningen och bolaget angående bolagets övertagande av från föreningen utgående nya sorter och eliter av lantbruksväxter. Nu gällande överenskommelse i sådant hänseende är ingången den 12 mars 1925 och, på sätt även varit fallet med tidigare avtal mellan föreningen och bolaget, efter riksdagens hörande godkänd av Kungl. Maj:t. Enligt denna överenskommelse, § 12, skall bolaget till föreningen erlægga dels en årlig grundavgift av 60,000 kronor, dels ock, för den händelse att bolagets årliga försäljning av föreningens originalvaror skulle överstiga 1,500,000 kronor, en tilläggsavgift av en procent av den överskjutande försäljningssumman för dylika originalvaror. I avtalets § 16 har stadgats, att överenskommelsen skulle gälla från och med den 1 juli 1925 till dess uppsägning bevisligen från någondera sidan skedde, i vilket fall överenskommelsen upphörde att gälla på dagen två år efter den 1 juli, som följde närmast efter uppsägningsdagen, ävensom att uppsägning ej finge ske förrän tidigast till den 1 juli 1930.

Föreningens samarbete med bolaget är av gammalt datum. Enligt bolagets på konstituerande bolagsstämma den 17 november 1891 antagna stadgar skulle bolagets ändamål vara att med stöd av föreningens försöks- och förädlingsverksamhet samt under dess kontroll verkställa uppköp, försäljning och odling av fullgott utsäde. I samma stadgar föreskrevs, att en del av bolagets eventuella vinst skulle kunna tillfalla föreningen. Emellertid visade det sig snart behöfligt med närmare preciserade avtal rörande kontrollverksamheten och samarbetet i övrigt. Redan i början av år 1893 avslöts sålunda en överenskommelse om ersättning för föreningens kontrollverksamhet, och genom kontrakt den 14 april 1896 stadgades bland annat att, när föreningens försöksledare ansåge en stam färdig att förökas i större utsträckning, skulle den överlämnas till bolaget, som då vore skyldigt övertaga densamma till det pris, som bestämdes av en på visst sätt vald nämnd.

Den 15 april 1901 ingicks ett nytt kontrakt mellan föreningen och bolaget. Enligt detta skulle bolaget vid övertagande av en stam erlægga dels såsom fast grundpris ett belopp motsvarande dubbla markegångspriset för Malmöhus län, dels ock därutöver såsom tilläggspris en procent på försäljningssumman av sålt utsäde av spannmål och trindsäd. Kostnaderna för kontrollverksamheten skulle även enligt detta kontrakt bestriidas av bolaget.

Sedan emellertid från åtskilliga håll, bland annat i riksdagen, anmärkning framställdes mot föreningens och bolagets verksamhet och särskilt däremot, att förökningen och tillhandahållandet av föreningens utsädesstammar vore överlämnade åt blott *en* mellanhand, beslöt föreningens styrelse den 31 juli 1906, att det ekonomiska och organisatoriska samban-

det mellan föreningen och bolaget skulle upplösas och de från föreningen utgående nya stammarna överlätas efter fri och öppen tävlan till den mellanhand, som iklädde sig särskilt angivna förpliktelser och därtill erbjöde föreningen de mest betryggande och ekonomiskt fördelaktiga villkoren. Styrelsens beslut godkändes av föreningen, och upplösningen av sambandet med bolaget trädde i kraft den 1 januari 1907.

Genom beslut den 21 december 1906 föreskrev Kungl. Maj:t, i avsikt att trygga det med statsanslaget till föreningen avsedda ändamålet, vissa villkor för föreningens tillgodonjutande av sagda anslag, däribland att överlåtelse av de från föreningen utgående nya stammar icke finge ske annorledes än efter fri och öppen tävlan. I avbidan på resultatet av en sådan tävlan slöts emellertid i juni 1907 mellan föreningen och bolaget ett interimistiskt avtal, avsett att gälla för ett år i sänder, räknat från och med den 1 juli. Enligt detta avtal skulle royalty för tidigare och under kontraktstiden blivande nya stammar betalas efter samma grunder som dittills, dock lägst med tillhoppa 7,000 kronor för år, varjämte bolaget årligen skulle betala ett belopp av 3,000 kronor. Föreningens kontrollkostnader skulle liksom förut ersättas av bolaget.

Då vid sedermera utlyst tävlan om övertagande av föreningens stammar anbud endast gavs av bolaget, förlängdes det interimistiska avtalet att gälla till den 1 juli 1909.

Efter förslag av en särskild, för behandling av ärenden rörande föreningens stammar tillsatt kommission träffades den 15 november 1909 ett nytt avtal mellan föreningen och bolaget att gälla för tio år, räknat från den 1 juli 1909. Enligt detta avtal, vars bestämmelser Kungl. Maj:t den 23 december 1909 förklarade skulle, jämte andra föreskrifter, gälla som villkor för statsbidrag till föreningen, skulle föreningens kontroll omfatta icke blott de utsäden, som tillhörde de övertagna stammarna, utan även alla andra av bolaget i allmänna marknaden förda utsädesvaror. Bolaget skulle till föreningen erlægga dels ett årspris av 200 kronor för varje överlåtten stam, som fördes i handeln, intill 30 stammar, dock högst ett belopp av 60,000 kronor, dels ock en årlig royalty av 1.5 procent av hela den årliga försäljningssumman av samtliga genom föreningen plomberade utsädesvaror, dock att den sammanlagda summan av årspris och royalty skulle utgöra minst 25,000 kronor för år. I denna avgift ingick jämväl ersättning för alla föreningens kontrollkostnader. Av bolagets vinst fick endast 5 procent utdelas till aktieägarna; eventuell ytterligare vinst skulle, sedan avsättning till reservfond ägt rum samt i övrigt för bolagets utveckling behövligen medel reserverats även som nödiga avskrivningar gjorts, i sin helhet tillfalla föreningen. Avtalet innehöll jämväl utförliga bestämmelser om kontrollverksamheten samt om skyldighet för bolaget att till föreningen mot bestämd ersättning upplåta för försöken erforderlig jord.

På föranledande av lantbruksstyrelsen i anledning av framställning

från föreningen om ökat statsanslag träffades den 12 december 1913 mellan föreningen och bolaget återigen ett nytt avtal. Sedan 1914 års riksdag förmått sig icke hava något att erinra mot detta avtal, förordnade Kungl. Maj:t den 20 mars 1914, att såsom villkor för föreningens statsanslag för år 1914 skulle från och med den 1 januari samma år gälla de i sagda avtal innefattade bestämmelser. Dessa bestämmelser överensstämde i huvudsak med de i 1909 års avtal. Beträffande ersättningen till föreningen föreskrevs emellertid, att i stället för årspris och royalty skulle utgå en fast årlig avgäld av 60,000 kronor. Liksom förut skulle föreningen kontrollera allt bolagets utsäde och skulle ersättningen härför ingå i avgälden. Emellertid stadgades att, när bolagets försäljning av utav föreningen kontrollerade och planterade utsädesvaror överstege 3,000,000 kronor, bolaget skulle för det överstigande beloppet såsom bidrag till kontrollkostnaderna erlægga till föreningen $\frac{1}{2}$ procent av försäljningssumman. Vidare medgavs, att utdelningen till aktieägarna finge höjas från fem till sex procent. Slutligen föreskrevs, att efter avskrivning m. m. uppkommande vinst skulle delas lika mellan föreningen och bolaget. Avtalet skulle gälla tillsvidare med två års ömsesidig uppsägning.

Sedan styrelsen för bolaget i december 1917 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte medgiva viss höjning av bolagets aktiekapital, ävensom att föreskriften om föreningens rätt till andel i bolagets vinst måtte bortfalla, godkände Kungl. Maj:t den 23 december 1918, efter riksdagens hörande, ett nytt avtal mellan föreningen och bolaget att gälla räknat från den 1 juli samma år. Enligt detta avtal bestämdes den årliga avgiften för första året till 90,000 kronor. Den skulle därefter årligen, räknat från den 1 juli 1919, ökas med 10,000 kronor upp till 140,000 kronor. Bestämmelserna om begränsad vinstutdelning och vinstandel till föreningen bortföll. Aktiekapitalet skulle få höjas så, att det bestämdes till lägst 1,500,000 kronor och högst 4,500,000 kronor.

Efter det bolaget uppsagt sistnämnda avtal till upphörande från och med den 1 juli 1925, uppkom i samband med av Kungl. Maj:t den 31 oktober 1924 igångsatt utredning i syfte, bland annat, att klarlägga, under vilka förutsättningar staten borde understödja växtförädlingsverksamheten i landet, ånyo frågan om lämpligheten av samarbete mellan föreningen och bolaget. Av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga för berörda utredning avgävo betänkande i mars 1925. De sakkunniga uttalade i detta betänkande, att ur den synpunkt, vilken enligt de sakkunnigas mening vore den i första hand avgörande för bestämmande av företrädet mellan olika tänkbara anordningar för spridning av föreningens förädlingar, nämligen att hålla för jordbrukarna i möjligaste mån lätt åtkomligt i tillräcklig mängd ett tillförlitligen provat, gott och för varje ort lämpligt utsäde till billigaste pris, företräde borde givas åt fortsatt avtal med bolaget. De sakkunniga förmenade därför att, därest

avtal med rimlig ersättning kunde träffas med bolaget, detta vore att tillstyrka. Vid uppgörande av sådant avtal ansågo de sakkunniga följande synpunkter böra vara vägledande:

Bolagets hela utsädesförsäljning — således ej allenast beträffande föreningens sorter — borde vara underkastad enhetlig kontroll. Angående dylik kontroll borde avtal träffas mellan statens centrala frökontrollanstalt och bolaget. Ersättningen borde bestämmas efter samma grunder, som komme att gälla för andra liknande avtal mellan anstalten och större utsädesaffärer.

Såvitt möjligt borde i det bestående kontrollförfarandet icke göras större faktiska förändringar än som måste föränledas av att centrala frökontrollanstalten skulle hava ledningen av kontrollarbetet och ansvaret för dess rätta utövande.

Då således angående kontrollen över bolagets verksamhet skulle upprättas särskilt avtal, skulle avtalet mellan föreningen och bolaget allenast reglera rättsförhållandet med anledning av bolagets ensamrätt till föreningens förädlingar. Bestämmelserna härom i nu bestående avtal tarvade vissa formella ändringar dels på grund av kontrollens överflyttande till centrala frökontrollanstalten, dels med hänsyn till en av lantbruksstyrelsen införd definition å originalutsäde.

Bolaget åliggande ersättning för ensamrätten till föreningens förädlingar borde sättas så hög att, å ena sidan, föreningen finge en rimlig gottgörelse och, å andra sidan, bolaget ej tillfördes en oskäligen vinst. Ersättningen finge dock icke sättas så hög, att den måste föränleda bolaget att höja sina utsädespriser. Det årliga ersättningsbeloppet borde stå i förhållande till bolagets omsättning. Detta torde nämligen vara att förredraga framför ett system med andel i vinst, då tvist om denna med hänsyn till avskrivningar och dylikt lätt kunde uppstå. Även om ersättningen borde vara underkastad växling med hänsyn till omsättningen, borde dock för vinnande av stadga i föreningens budgetberäkning så stor del som möjligt bestå av en fast grundavgift.

Med beaktande av ovan anförda synpunkter hade de sakkunniga uppgjort förslaget till nu gällande 1925 års avtal. I samband med begäran om anslag till föreningen för budgetåret 1925/1926 förelade Kungl. Maj:t riksdagen det i enlighet med detta förslag mellan föreningen och bolaget träffade avtalet för yttrande. Sedan riksdagen förklarat sig icke vilja i frågans dåvarande läge ifrågasätta någon ändring i avtalet, har detsamma, såsom förut nämnts, godkänts av Kungl. Maj:t.

I anslutning till berörda avtal har ingåtts dels ett avtal mellan statens centrala frökontrollanstalt och bolaget angående kontroll över bolagets hela utsädesförsäljning, dels ock ett avtal mellan nämnda anstalt och föreningen rörande åtagande av föreningen att under anstaltens ledning utöva denna kontroll.

Med skrivelse den 6 mars 1930 har nu *föreningen*, under anhållan om Kungl. Maj:ts godkännande, till Kungl. Maj:t överlämnat ett den 3 mars 1930 dagtecknat, under förutsättning av sådant godkännande, mellan föreningen och bolaget träffat *nytt avtal*.

Jag får här nedan återgiva innehållet i detta sistnämnda avtal, därvid för jämförelse även det nuvarande avtalets lydelse angives i de punkter, där olikhet föreligger:

Nuvarande avtalet.

Mellan Sveriges utsädesförening, här nedan kallad föreningen, och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget, här nedan kallat bolaget, är denna dag följande överenskommelse upprättad angående övertagandet av från föreningen utgående nya sorter och eliter av lantbruksväxter.

Föreslagna avtalet.

1 §.

Föreningen förbinder sig att under den tid, detta avtal varar, med undantag, varom nedan i denna paragraf och i 4 § sägs, uteslutande till bolaget överlämna de nya sorter och eliter av lantbruksväxter av olika slag, som av föreningen anses färdiga att utsläppas till allmän odling.

Vad sålunda stadgats skall dock icke utgöra hinder för föreningen att för behövliga försöksodlingar utlämna utsäde av nya sorter eller eliter. Föreningen är pliktig att vid dylikt utlämnande vidtaga nödiga åtgärder för att på denna väg intet må komma ut i marknaden.

Skulle på grund av föreningens förvällande förökning av nya sorter eller eliter äga rum hos annan än bolaget, är föreningen pliktig att utgiva skadestånd till av skiljenämnd fastställt belopp.

Skulle på grund av föreningens förvällande detta ändock inträffa, är föreningen pliktig att utgiva skadestånd till av skiljenämnd fastställt belopp.

2 §.

Föreningen överlåter å bolaget, med undantag, varom i 4 § sägs, ensamrätt att under den tid, detta avtal varar, å föreningens vägnar begära och erhålla frövara av föreningens sort eller elit betecknad som original i plomberings- och insyningsbevis samt att under sådan beteckning saluhålla varan.

Föreningen förbinder sig att i den utsträckning, som enligt gällande bestämmelser erfordras för erhållande av beteckningen original, låta föreningens tjänstemän efter statens centrala frökontrollanstalts föreskrifter insynsa bolagets i Sverige befintliga odlingar.

Föreningen förbinder sig att i den utsträckning, som enligt gällande bestämmelser erfordras för erhållande av beteckningen original, låta föreningens tjänstemän insynsa bolagets i Sverige befintliga odlingar under förutsättning dels att uppgift angående för odling använda partier samt prov därav lämnats före sådden, dels att anmälan om odlingarna lämnats före 1 juli.

Utom för fall, varom i 4 § sägs, må föreningens tjänstemän icke biträda vid insyning av odling av föreningens sort eller elit för annans räkning än bolagets.

*Nuvarande avtalet.**Föreslagna avtalet.*

3 §.

Bolaget förbinder sig att väl vårda, föröka och under statens centrala frökontrollanstalts kontroll och plomb i allmän marknad saluhålla utsäde av alla sorter, som från föreningen mottagits, dock med reservation för sådana hinder, som möjligen kunna vållas av missväxt, dålig övervintring, växtsjukdomar m. m. och med undantag, varom i 4 § sägs.

Detsamma gäller ock för sådana andra sorter än föreningens egna, vilka föreningen med hänsyn till deras värde för svensk växtodling föreslagit bolaget att föra i marknaden.

4 §.

Bolaget är berättigat att vägra mottaga erbjuden ny sort eller elit, vilken det i så fall skall vara föreningen förbehållet att överlåta åt annan till förökning och försäljning såsom föreningens originalvara.

Likaledes är bolaget berättigat, att, om det anser en mottagen sort eller elit icke längre värd att föras i handeln, efter hos föreningen där-om gjord anmälan upphöra att tillhandahålla densamma i marknaden, med rätt för föreningen att likaledes i sådant fall på sätt här förut sagts till annan överlåta sorten eller eliten såsom originalvara.

4 §.

Bolaget är berättigat att vägra mottaga erbjuden sort eller elit, vilken det i så fall skall vara föreningen förbehållet att överlåta åt annan till förökning och försäljning eller — ifråga om annan sort än föreningens — föreslå till odling; dock må föreningen ej åtaga sig kontroll över till annan försäljare överlåten sort eller elit.

Likaledes är bolaget berättigat att, om det anser en mottagen sort eller elit icke längre värd att föras i handeln, efter hos föreningen där-om gjord anmälan upphöra att tillhandahålla densamma i marknaden, med rätt för föreningen att likaledes i sådant fall på sätt här förut sagts till annan överlåta eller till odling föreslå sorten eller eliten.

5 §.

Bolaget förbinder sig att ej låta såsom originalvara plombera eller under sådan beteckning saluhålla frövara av föreningens sort eller elit, som föreningen i skriftligt meddelande till bolaget förklarat vara uppblandad eller av annan orsak mindervärdig.

6 §.

Bolaget skall förfoga dels över så stort och så välskött jordbruk, att förökningen av från föreningen erhållna utsäden under de första åren efter mottagandet kan anses betryggad, dels ock över tidsenliga och vid besiktning, verkställd genom föreningens styrelses försorg, godkända magasinslokaler med alla de rensnings- och sorteringsmaskiner m. m., som finnas vara nödiga för utsädets vederbörliga skötsel.

*Nuvarande avtalet.**Föreslagna avtalet.*

7 §.

Bolaget förbinder sig att ställa sig till efterrättelse ej mindre de rimliga föreskrifter beträffande odling och förökning, som av föreningens styrelse för bibehållande av sorternas värde kan finnas nödiga, än även av föreningens styrelse meddelade föreskrifter beträffande skötseln av de övertagna sorterna.

För den händelse att Kungl. Maj:t och riksdagen såsom villkor för föreningens åtnjutande av statsunderstöd stadgar, att föreningen eller den, som förmedlar försäljningen av dess sorter, icke får inregistrera namnen å desamma, förbinder bolaget sig att ställa sig denna föreskrift till efterrättelse.

8 §.

Bolaget förbinder sig såväl att i avseende på förökningen och spridningen av de från föreningen övertagna sorterna och eliterna som ock beträffande alla andra av bolaget i allmänna marknaden förda utsädesvaror underkasta sig den kontroll, som statens centrala frökontrollanstalt anbefaller. Kontrollen skall sålunda innefatta dels för plombering erforderlig kontroll över alla utsädesvaror, dels ock fältbesiktningsskontroll över sådana från föreningens sorter och eliter härstammande grödor, som bolaget därtill anmäler.

Kostnaden för denna kontroll ävensom för föreningens tjänstemäns i 2 § omfördälda biträde med insyningar av bolagets odlingar bestrides av bolaget efter avtal med statens centrala frökontrollanstalt.

9 §.

Bolaget förbinder sig att vid förökning av sådana från föreningen övertagna sorter, som med ekonomisk fördel kunna inom landet odlas, icke utan föreningens styrelses medgivande ingå avtal rörande odling i främmande länder.

10 §.

Föreningens styrelse förbehålles rätt att yttra sig över de pris, till vilka utsäden av de från föreningen bekomna sorterna tillhandahållas allmänheten.

11 §.

Bolaget är berättigat att framdeles såsom hittills, i händelse någon av annan förädlare än föreningen framställd sort skulle befinnas för dess marknad särskilt lämplig eller möjligen överträffa någon av föreningens sorter, med föreningens styrelses medgivande förvärva rättighet till sådan sorts förande i handeln.

Nuvarande avtalet.

Föreslagna avtalet.

12 §.

Såsom ersättning för den bolaget enligt denna överenskommelse tillförsäkrade rätt erlägger bolaget till föreningen

dels en årlig grundavgift av sextiotusen (60,000) kronor,

dels ock, för den händelse att bolagets årliga försäljning av föreningens originalvaror skulle överstiga 1,500,000 kronor, en tilläggsavgift av en procent av den över-skjutande försäljningssumman för dylika originalvaror.

dels ock, för den händelse att bolagets årliga försäljning av föreningens originalvaror skulle överstiga 1,500,000 kronor, en tilläggsavgift av två procent av den över-skjutande försäljningssumman för dylika originalvaror. Sagda försäljningssumma beräknas efter försåld och levererad kvantitet och bolagets för året gällande katalogpris, med avdrag av 15 procent för rabatter, fraktavdrag m. m.

Grundavgiften utbetalas med en fjärdedel eller femtontusen (15,000) kronor vid slutet av varje kvartal.

Tilläggsavgiften betalas, så snart bolagets räkenskaper avslutats och ordinarie bolagsstämma hållits, dock senast den 1 december.

13 §.

Bolaget förbinder sig att ställa till föreningens förfogande den för försöken erforderliga åkerarealen färdigberedd och gödslad, för höstsäd med kreaturgödsel enligt föreningens önskan och därjämte 200 kilogram superfosfat per hektar samt för vårsäd med 200 kilogram superfosfat per hektar.

I ersättning för detta bolagets åtagande, som gäller allenast under förutsättning att föreningen giver bolaget meddelande om önskad plats minst två månader före såningstiden, betalar föreningen till bolaget en årlig avgift av 400 kronor per hektar för höstsäd och 300 kronor per hektar för vårsäd, dock att för varje isolering minimiavgiften skall utgöra 10 kronor.

Den för vallväxtförsöken avsedda jorden skall vara helträdad året innan försöken utläggas.

I ersättning för detta bolagets åtagande, som gäller allenast under förutsättning att föreningen giver bolaget meddelande om önskad plats i god tid, dock minst två månader före såningstiden, betalar föreningen till bolaget en årlig avgift av 400 kronor per hektar för höstsäd och 300 kronor per hektar för övriga växtslag, dock att för varje isolering minimiavgiften skall utgöra 5 kronor. Sagda ersättning förfaller till betalning den 31 december det år, då försöken skördats och, ifråga om vallväxtförsöken, jämväl det år dessa utlagts.

14 §.

För främjande av ett gott samarbete mellan föreningen och bolaget skall föreningen till sina styrelsesammanträden vara skyldig kalla av bolagets styrelse utsett ombud, vilket må äga vid sammanträden närvara och i överläggningarna men ej i besluten deltaga. Bolagets representant må äga rätt, om han så påfordrar, erhålla sina yttranden förda till protokollet.

För främjande av ett gott samarbete mellan föreningen och bolaget bör föreningen till sina styrelsesammanträden kalla av bolagets styrelse utsedda tvenne ombud, vilka må — utom då inbördes avtalsfrågor behandlas — äga vid sammanträden närvara och i överläggningarna men ej i besluten deltaga. Bolagets representanter må äga rätt, om de så påfordra, erhålla sina yttranden förda till protokollet.

Därest föreningen önskar få någon fråga behandlad av bolagets styrelse och gjort anmälan härom, skall en representant för föreningen äga rätt att närvara vid behandlingen av ärendet ifråga under det sammanträde med bolagets styrelse, då ärendet föredrages, samt att deltaga i överläggningen men ej i beslutet angående detsamma. Föreningens representant må äga rätt, om han så påfordrar, erhålla sina yttranden förda till protokollet.

15 §.

Uppstår tvist rörande rätta tolkningen av denna överenskommelse eller i förhållandet mellan föreningen och bolaget samt deras inbördes rättigheter och skyldigheter, får saken icke dragas inför domstol, utan skall avgöras enligt gällande lag om skiljemän.

16 §.

Denna överenskommelse gäller från och med den 1 juli 1925, till dess uppsägning bevisligen från någondera sidan skett, i vilket fall överenskommelsen upphör att gälla på dagen två år efter den 1 juli, som följer närmast efter uppsägningdagen.

Uppsägning må ej ske förrän tidigast till den 1 juli 1930.

Uppsägningens rätten är ömsesidig.

Denna överenskommelse gäller från och med den 1 juli 1930, till dess uppsägning bevisligen från någondera sidan skett, i vilket fall överenskommelsen upphör att gälla på dagen två år efter den 1 juli, som följer närmast efter uppsägningdagen.

Uppsägning må ej ske, förrän tidigast till den 1 juli 1935.

Uppsägningens rätten är ömsesidig.

Nuvarande avtalet.

Föreslagna avtalet.

17 §.

Som säkerhet för fullgörandet av bolagets förbindelse enligt denna överenskommelse överlämnas antingen garantiförbindelse av Skandinaviska Kreditaktiebolaget å ett belopp av lägst 60,000 kronor eller ock annan därmed jämn god säkerhet.

18 §.

Denna överenskommelse blir gällande endast om den för bolaget fastställda bolagsordningen innehåller följande bestämmelser:

a) Kungl. Maj:t skall äga utse en ledamot i bolagets styrelse, vilken av bolaget erhåller dagtraktamente och reseersättning enligt 3:e klassen i resereglementet;

b) ett ombud för statens räkning skall äga att årligen deltaga i granskningen av bolagets räkenskaper och förvaltning samt därför av bolaget äga åtnjuta dagtraktamente och reseersättning enligt 3:e klassen i resereglementet;

c) bolagets aktiekapital skall utgöra lägst 2,000,000 kronor och högst 5,000,000 kronor;

d) ingen ändring i bolagsordningen i dessa i denna paragraf angivna hänseenden får under tiden för uppgörelsens giltighet äga rum utan Kungl. Maj:ts medgivande.

17 §.

Denna överenskommelse gäller endast under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande och annullerar överenskommelsen av den 23 december 1918.

Denna överenskommelse gäller endast under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande och annullerar överenskommelsen av den 12 mars 1925.

Stockholm den 12 mars 1925.

Svalöv den 3 mars 1930.

(Underskrifter.)

(Underskrifter.)

Föreningen har uppgivit, att kontrollen över bolagets odling och försäljning av utsädesvaror blivit ordnad genom särskilda avtal mellan föreningen och bolaget, å ena, samt statens centrala frökontrollanstalt, å andra sidan. Föreningen har vidare anförut:

I det nya avtalet mellan föreningen och bolaget vore bolagets grundavgift bibehållen oförändrad, medan däremot tilläggsavgiften å angiven del av försäljningssumman ökat från en till två procent. Bestämmelserna angående bolagets upplåtelse av jord för föreningens försök hade också i vissa avseenden ändrats i för föreningen gynnsam riktning. För övrigt hade, huvudsakligen på grund av framställning från föreningens representanter vid underhandlingarna, vissa smärre ändringar och tillägg vidtagits i kontraktet. Efter från bolagets sida framställd önskan

hade den i nu gällande kontrakt stadgade skyldigheten för bolaget att ställa säkerhet för den ingångna förbindelsens fullgörande, vilken också enligt föreningens mening nu torde få anses obehövligen borttagits i det nya kontraktet.

Lantbruksstyrelsen, vars yttrande infordrats, har i utlåtande till Kungl. Maj:t den 8 mars 1930 anfört:

Värdet av den förhöjning utav tilläggsavgiften från 1 till 2 procent å det belopp, varmed bolagets försäljning av föreningens originalvaror överstege visst belopp, vore synnerligen svårt att bedöma, så mycket mer som de hittills undan för undan fallande spannmålspriserna jämväl torde påverka prissättningen å utsäde och därmed bolagets omsättning. Önskvärt hade därför varit, om en höjning av den grundavgift, bolaget hade att erlägga till föreningen, kunnat ske. En sådan höjning syntes lantbruksstyrelsen motiverad av den alltmer ökade omfattningen av föreningens verksamhet, vars frukter bolaget i första hand finge tillgodogöra sig, under det att de ökade omkostnaderna, i den mån de icke täcktes av bolaget, torde komma att belasta statsverket. Lantbruksstyrelsen skulle också hava ansett sig böra påyrka höjning av grundavgiften, därest jordbrukets och speciellt spannmålsodlingens försämrade läge icke kunde befaras inverka ofördelaktigt på utsädehandeln i sådan grad, att härigenom en höjning av avgiften kunde komma att framstå såsom oskälig.

Huruvida övriga ändringar i överenskommelsen mellan föreningen och bolaget vore påkallade av verkligt föreliggande behov undandroge sig åtminstone i vissa fall lantbruksstyrelsens bedömande. De föranledde emellertid icke i och för sig någon erinran från lantbruksstyrelsens sida. Med hänsyn till vad ovan anförts skulle det emellertid möjligen kunna ifrågasättas, huruvida icke avtalstiden borde något begränsas, exempelvis till tre år.

Statskontoret har efter remiss i utlåtande den 12 mars 1930 förklarat sig ansluta sig till vad lantbruksstyrelsen anfört i ärendet.

*Departements-
chefen.*

Av lantbruksstyrelsen och statskontoret har påpekats, att ersättningen till föreningen för bolagets genom avtalet tillförsäkrade rätt satts något lågt. Vid behandlingen av förslaget till 1925 års avtal, enligt vilket den årliga grundavgiften bestämts till samma belopp som i det nu föreliggande förslaget, framhölls av riksdagen önskvärdheten av att föreningens ekonomiska utbyte av samarbetet med bolaget ökades. Hänsynen till den vid tillkomsten av 1925 års avtal rådande lågkonjunkturen inom jordbruket torde varit avgörande vid godtagandet av det då föreslagna ersättningsbeloppet. De för närvarande å jordbruksmarknaden rådande förhållanden, vilka torde vara ogynnsammare än år 1925, synas innebära skäl för ett godkännande av den nu föreslagna ersättningen till föreningen. Lämpligt synes emellertid hava varit, att i anslutning till lantbruksstyrelsens uttalande avtalstiden kunnat begränsas till tre år. Efter vad jag inhämtat anser sig bolaget icke kunna gå in härpå. Då det icke torde kunna förnekas, att ofta återkommande uppgörelser

mellan föreningen och bolaget äro ofördelaktiga för planerandet och drivandet av bolagets verksamhet, har jag, med hänsyn jämväl till andra föreliggande omständigheter, icke ansett mig böra motsätta mig, att tiden bestämmes på sätt i förslaget till avtal angivits.

Mot de ändringar, som föreligga i förslaget i förhållande till nu gällande avtal, har jag ej annat att erinra än att den gottgörelse, som enligt 17 § i avtalet skall utgå till den ledamot i bolagets styrelse och den revisor, som av Kungl. Maj:t skola utses, bör bestämmas efter nu gällande allmänt resereglemente och efter dess rese- och traktamentsklass IB. Vad särskilt angår borttagandet av bestämmelsen om skyldighet för bolaget att ställa säkerhet för fullgörande av de förbindelser, bolaget enligt avtalet åtagit sig, torde, såsom föreningen framhållit, något behov av en sådan bestämmelse knappast numera förfinnas.

På grund av vad jag sålunda anfört tillstyrker jag avtalets godkännande med oförmälda jämkning. Innan Kungl. Maj:t fattar beslut i frågan synes emellertid, på sätt tidigare skett beträffande förslag till avtal mellan föreningen och bolaget, tillfälle böra beredas riksdagen att uttala sig om det nu föreliggande förslaget.

Jag hemställer därför, att utdrag av protokollet i detta ärende måtte överlämnas till riksdagen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att skrivelse av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Joh:s Thygesen.